

לימוד תורה (3)

מצוה אחרת קטנה ורק שאי אפשר לעשות על ידי אחרים כי כן הוא רצון השם יתברך שתכלית תורה הוא קיומה ולכן רצונו יתברך שאם יגיע לו איזה מצוה שאי אפשר לעשות על ידי אחרים יבטל תורתו בשביל קיומה. אבל באפשר המצוה ליעשות על ידי אחרים גדולה היא התורה מכל המצוות, ואף בעניין פיקוח נפשות אם נזדמן לאחד להציל נפשות ולהשני לא נזדמן זה ורק עסק בתורה, וישאלו אותנו מי פעל יותר לכאורה, היו הכל משיבין כי המציל נפשות הגדיל לעשות. אבל חז"ל גילו לנו שאף שגדול מצותה של פיקוח נפש מאוד, אבל זה שלא נזדמן לו מצוה זו רק עסק בתורה באותו הזמן לא נופל ממנו, ואדרבה, הוא הגדיל לעשות שגדול תלמוד תורה מהצלת נפשות.

וראה נא אחי, ממשיך החפץ חיים, שלפי זה כל שעה ושעה שהיה ביכולתך לעסוק בתורה ולא עסקת הרי הוא כאילו באו לפניך להציל נפשות ולא הצלת. ואף שאנחנו בעינינו הסתומות לא ידענו זאת, אבל חז"ל גילו לנו רז הזה עד כמה גדול הוא ערך לומד התורה, שאין דבר בעולם שקול אליה. ולכן הרבה דוד מלך ישראל בתפילות ותחנונים בכל תמני אפי שיזכה בלימוד התורה, והקב"ה הזהיר את יהושע בין נון באזהרה יתירה "רק חזק וכו' לא ימוש ספר התורה הזה מפין והגית בו יומם ולילה כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל", והיינו בעת לכתו במלחמה. ולכן במלחמת יריחו שביטלו יום אחד מתורה, אף שהיה זמן מלחמה, נגלה אליו מלאך ה' להוכיחו על זה, כמבואר בקרא וכמו שאמרו חז"ל: 'עתה באתי', על של עתה באתי. ומבואר מזה שלא רק לעניין אושר נצחי כי אף לחיי הזמן ושמירה מאסון נוגע זה, כדכתיב "כי אז תצליח ואז תשכיל".

מעלתה של התורה

במשנה ובתלמוד מובאים דברי חז"ל אודות חשיבותה של מצוות לימוד התורה. במסכת פאה מביאים חז"ל רשימת מצוות מיוחדות, שאדם נהנה משכרם בעולם הזה ובעולם הבא. שם נאמר כי מצוות תלמוד תורה שקולה כנגד כולן.

במסכת שבת (ל"א, א') מובא שאחת השאלות שנשאל אדם בבואו לבית דין של מעלה היא: קבעת עיתים לתורה? חכמינו משבחים את לומד התורה בשבחים רבים: הלומד תורה שכינה עמו (ברכות ו', א'). וחוט של חסד משוך עליו (חגיגה י"ב, ב'). בית שלומדים בו תורה אינו נחרב (עירובין י"ח, ב'). במסכת עירובין (ג"ד, ב') מציינים חז"ל את סגולותיה הרפואיות של התורה.

מצות לימוד תורה

אחת המצוות הבסיסיות ביהדות היא מצות לימוד תורה. מצווה זו כוללת ג' חלקים: א) עצם העיסוק בתורה הוא מצוה. ב) ידיעת התורה היא מצוה. ג) לימוד התורה באופן שמאפשר קיום ההלכה, על כך נאמר: גדול תלמוד שמביא לידי מעשה.

מקור המצוה

ישנם כמה פסוקים בתורה המורים על חיוב תלמוד תורה:

"וּלְמַדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּכֶם בְּבֵיתְךָ וּבְלֶכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ". (דברים י"א, ט').
 "וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שְׁמַע יִשְׂרָאֵל אֵת הַחֻקִּים וְאֵת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹבֵר בְּאָזְנוֹכֶם הַיּוֹם וּלְמַדְתֶּם אֹתָם וּשְׁמַרְתֶּם לַעֲשׂוֹתָם". (דברים ה', א').
 "לֹא יְמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמַר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכְּתוּב בּוֹ כִּי אַז תִּצְלִיחַ אֶת דְּרָכְךָ וְאֶז תִּשְׁכַּל". (יהושע א', ח').

ספר המצוות לרמב"ם: שציוונו ללמוד חכמת התורה וללמדה, וזהו שנקרא תלמוד תורה. והוא שאמרו 'ושננתם לבניך'. לשון ספרי: 'אלו תלמידך', וכן אתה מוצא בכל מקום שהתלמידים קרויים בנים, שנאמר: ויצאו בני הנביאים, ושם נאמר: 'ושננתם' שיהיו מחודדים בתוך פיך, כשאדם שואלך דבר לא תהא מגמגם לו, אלא אמור לו מיד. וכבר נכפל הציווי הזה פעמיים: 'ולמדתם', 'ועשיתם'.

המלכת

גדול לימוד תורה מהצלת נפשות

כתב ה"חפץ חיים" בספרו "תורת הבית" (פרק ה'): וראה נא אחי עוד כמה צריך להוקיר כל שעה שלא להתבטל מלימוד התורה, דהנה אם היה מזדמן לאדם להציל נפש מישראל מלטבוע בנהר כמה שמח שמחה גדולה וכל ימי חייו היה זוכר אותו היום ואותה השעה שזכה להציל נפש מישראל ממוות. ואשר אומנם כן הוא באמת שאין ערך לגדולת המצווה, כמו שאמרו חז"ל: שהמקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא. וכל שכן אם היה מזדמן לו להציל כמה נפשות היה שמחתו רב מאוד. ולהיפך, חס וחלילה, אם היה בכוחו להציל נפש מישראל ממוות ובעצלותו הניח לטבוע אותו בנהר או לישוף באש אין לשער גדול צערו לנצח כשיזכור שבעצלותו נאבדו נפשות. ועתה אחי ראה מה שאמרו חז"ל במסכת מגילה וביארו דאף שלמען הציל נפשות בודאי אנו מחויבין לבטל מתלמוד תורה ואף בשביל

כן קיימות מצוות שונות שמטרתן היא הגברת חשיבותה של התורה. למשל: חיוב ברכת התורה לפני הלימוד, החיוב לכבד את רבו ותלמיד חכם. במסכת הוריות מורים חז"ל שהתורה חשוב יותר מן הכהונה ומן המלכות. לכן נפסק להלכה (הוריות ג', ח') כי יש לכבד ממזר תלמיד חכם לפני כהן גדול עם הארץ. בביאורו לתורה, כותב האור החיים הקדוש בשבח לימוד התורה כך: ירמוז במאמר וכל הטוב אל התורה, כאומרם ז"ל (ברכות ה.): ואין טוב אלא תורה, שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה, ולא יחשב בעיניהם מלוא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם. (דברים, כ"ו, י"א)

המלקט

עמל התורה

לימוד התורה דורש עמל ויגיעה. כך נאמר בווהר הקדוש: "בחומר ובלבנים" בחומר דא קל וחומר, ולבנים זה ליבון הלכה, ותלמידי חכמים ממררים את חייהם ומנדדים שינה מעיניהם לעסוק בתורה".

במדרש תנחומא (נח, ג') מובא: על תורה שבע"פ נאמר "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים" (איוב י"א) וכתוב "ולא תמצא בארץ החיים" (שם כ"ח) ומאי "לא תמצא בארץ החיים" וכי בארץ המתים תמצא? אלא שלא תמצא תורה שבע"פ אצל מי שיבקש עונג העולם, תאוה וכבוד וגדולה בעולם הזה, אלא במי שממית עצמו עליה, שנאמר: "זאת התורה אדם כי ימות באהל" (במדבר י"ט) וכך דרכה של תורה: פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל (מסכת אבות ו. ד)

עוד כתוב במדרש: לפי שלא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא על התורה שבע"פ שנאמר: "כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית" (שמות ל"ד), ואמרו חז"ל: לא כתב הקב"ה בתורה למען הדברים האלה ולא בעבור הדברים האלה ולא בגלל הדברים אלא ע"פ הדברים וזו היא תורה שבע"פ שהיא קשה ללמוד ויש בה צער גדול שהיא משולה לחושך, שנאמר: "העם ההולכים בחשך ראו אור גדול" (ישעיה ט) אלו בעלי התלמוד שראו אור גדול שהקב"ה מאיר עיניהם באיסור והיתר בטמא ובטהור ולעתידי לבא ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. (שופטים ה)

יהודי נברא, רק כדי לימוד תורה. כמו שכתוב בגמרא (סנהדרין דף צט): "נפש עמל עמלה לו כי אכף עליו פיהו" שאדם לעמל יולד ומסיקה הגמרא דהיינו לעמל תורה הוא נברא. העולם נברא בשביל לימוד התורה וקיומה, כדברי רש"י על הפסוק הראשון בתורה, שהעולם נברא בשביל התורה שנקראת ראשית.

הלכה: לימוד תורה לנשים

הבדל ישנו בחובת מצוות תלמוד תורה בין גברים לנשים. החובה המוטלת על הנשים היא ללמוד תורה כדי לדעת את הדרכתה לחיים, לשם כך חובה על כל אשה ללמוד הלכה, אמונה ומוסר. ואשה שלמדה ויודעת את ההלכות המעשיות, ואת יסודות האמונה והמוסר ברמה ובעומק המשביעים את רצונה ומספקים את צימאונה, אינה חייבת ללמוד עוד. אולם גבר שלמד ויודע את כל הנצרך להדרכת חייו על פי התורה, חייב להמשיך ללמוד ולהתעמק בתורה עוד. במילים אחרות, יש בלימוד שני חלקים. האחד, לדעת את הדרכות התורה, כדי לחיות חיים שלמים, והוא החלק שבו גברים ונשים חייבים בשווה. החלק השני, הוא הנוטה אל העיון, הפלפול והמחקר, ובו הגברים חייבים ולא הנשים.

המלקט

פתגם: תכלית החיים היא חיים עם תכלית

רבי נחמן מברסלב

חקירה: תלמוד תורה

בית דין יורדים לנכסי האב כדי לשכור מלמד לבנו: שלושה צדדים: א) מצות תלמוד תורה גורמת לדין ממוני. ב) מדין כופין על מצוות. ג) מדין נכסי דבר איניש הינון ערביין ליה. (חידוש ר' שמואל, ב"ב סז) ספר "דרשות וחקירות"

ספור: אם אין תנו אין רבנן!

אברך אחד בא אצל רבי אייזל חריף כדי לקבל סמיכות להוראה, בחנו רבי אייזל ולא מצא בו לא תורה ולא חכמה. הואילה נא להסביר לי, אמר לו רבי אייזל, למה נאמר בגמרא: "תנו רבנן ולא רבנן תנו"? הביט בו האברך בעינים בוהות ומשך בכתפיו. אם אינך יודע, הפטיר רבי אייזל, אסביר לך אני, חכמינו הקדימו תנו לרבנן, שכן קודם צריך ללמוד ואחרי כך מקבלים סמיכות לרבנות. ספר "חד וחלק"

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אליהו בן זהרה, אברהם בן רבקה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בן קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזה בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוזה, רישאד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עויזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטיין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה ליוזיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עויזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, משה בן מזל פורטונה, אליהו בן זהרה.

